M.A. 1st Semester Examination, 2024

SANSKRIT

PAPER—SAN-101

Full Marks : 50

Time : 2 hours

The figures in the right hand margin indicate marks

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable

प्रश्नानां सर्वेषामुत्तरं संस्कृतेनैव प्रदेयम्

1. यथानिर्देशमुत्तरं दीयताम्–

(क) ऋग्वेदीयपुरुषसूक्तस्य दार्शनिकतत्त्वं प्रतिपाद्यताम् । 10

अथवा

शिवसङ्कल्पसूक्तसारः समासेन समुपस्थाप्यताम्

(*Turn Over*)

(*ख*) शुन:शेपोपाख्यानं कस्मिन ब्राह्मणभागान्तर्गतम् ? शुन:शेपः कः ? इपाख्यानमिदं विलिख्य शुन:शेपोपाख्यानस्य वैशिष्ट्यं प्रतिपाद्यताम् । 10

अथवा

अधस्तनयोः द्वयोः व्याख्यानं करणीयम् — 5 × 2

(*i*) ऋणमस्मिन् संनयत्यमृतत्वं गच्छति ।
पिता पुत्रस्य जातस्य पश्येच्चेजीवतो मुखम् ।

(*ii*) कलिः शयानो भवति, संजिहानस्तु द्वापरः ।
उत्तिष्ठंस्त्रेता भवति, कृतं सम्पद्यते चरंश्चरैवेति ।।

2. यथानिर्देशमुत्तरं दीयताम् —

(*क*) अधो निर्दिष्टेषु मन्त्रेषु कयोश्चिद् द्वयोः व्याख्या कार्या — 5 × 2

(*i*) यो हत्वाहिमरिणात् सप्त सिन्धून्
यो गा उदाजदपधा बलस्य ।
यो अश्मनोरन्तरग्निं जजान
संवृक् समत्सु स जनास इन्द्रः ।।

(*ii*) न मृत्युरासीदमृतं न तर्हि
न रात्र्या अह्न आसीत् प्रकेतः ।
आनीदवातं स्वधया तदेकं
तस्माद्धान्यन्न परः किञ्चनास ॥

(*iii*) कालो अश्वो वहति सप्तरश्मिः
सहस्राक्षो अजरो भूरिरेताः ।
तमारोहन्ति कवयो विपश्चित-
स्तस्य चक्रा भुवनानि विश्वा ॥

(*iv*) असंबाधं मध्यतो मानवानां
यस्याः उद्वतः प्रवतः समं बहु ।
नानावीर्या ओषधीर्या बिभर्ति
पृथिवी नः प्रथतां राध्यतां नः ॥

(ख) 'अग्निमीळे' इति सूक्तं प्रातरनुवाके आग्नेये क्रतौ विनियुक्तम्— इति भाष्यवचनस्याशयः स्फुटीक्रियताम् ।

5 × 1

(*ग*) यथेच्छं द्वयोः पदयोः सूत्रोल्लेखपूर्वकं स्वराः साध्यन्ताम्– $2\frac{1}{2} \times 2$

(*i*) अग्निम्

(*ii*) वक्षति

(*iii*) यज्ञस्य

(*iv*) अध्वरम् ।

[Internal Assessment – 10 Marks]